AVİM
AVRASYA İNCELEMELERİ MERKEZİ
CENTER FOR EURASIAN STUDIES

AVİM Yorum • No: 2016 / 54 • Ekim 2016

ABD'NİN ORTA ASYA'DAKİ GİRİŞİMİ: C5+1

Kübra ÇETİN

.

C5+1 formatı (Orta Asya ülkeleri ve ABD), ABD ve Orta Asya ülkelerini ilgilendiren ortak konular ile çıkarları ilgilendiren mevzularda bir araya gelerek, diplomatik müzakerelerde bulundukları yeni bir formattır. ABD Dışişleri Bakanı John Kerry tarafından 26 Eylül 2015 tarihinde temelleri atılan C5+1in oluşturulmasında temel nokta ABDnin Orta Asya ülkeleriyle küresel ile bölgesel sorunları görüşmek ve işbirliği alanlarını genişletmektir.[i] Çin ve Rusyayı, ABDye karşı dengeleyen böyle bir oluşum ABDnin Orta Asyadaki varlığını arttıracak bir adım olarak görülmektedir.

C5+1 Birliğine üye ülkelerin dışişleri bakanları 3 Ağustos 2016da ABDde bir araya gelmiştir. C5+1in ilk toplantısı 1 Kasım 2015 tarihinde Semerkant şehrinde düzenlenmiştir. Aynı dönemde 31 Ekim 3 Kasım 2015 tarihleri arasında, ABD Dışişleri Bakanı John Kerry ilk kez bölgeye resmi ziyarette bulunmuştur. Ziyaret kapsamında Orta Asya cumhuriyetleri ile ikili müzakereler yapılmıştır. Toplantıda bölgesel işbirliği, sınır ötesi tehditler ve Afganistanın barış ve istikrarı için destek projeleri üzerinde durulmuştur.[ii]

3 Ağustosta Vaşingtondaa yapılan C5+1in ikinci toplantısına Kazakistan Dışişleri Bakanı Yerlan İdrisov, Özbekistan Dışişleri Bakanı Abdulaziz Kamilov, Kırgızistan Dışişleri Bakanı Erlan Abdildayev, Türkmenistan Dışişleri Bakanı Raşid Meredov, Tacikistan Dışişleri Bakanı Siraceddin Aslov ile ABD Dışişleri Bakanı John Kerry katılmışlardır. [iii]

Toplantı boyunca dışişleri bakanları daha önceki toplantılarda olduğu gibi bölgesel güvenlik, ekonomi, çevre ve iklim değişikliği ile insani sorunlar üzerinde durulmuştur. Bu bağlamda dışişleri bakanları, ABDnin 15 milyon dolar destek vaadettiği beş projeyi kabul etmiştir. Bu projeler; küçük işletmeleri destekleme, yerel üreticinin rekabet gücünü arttırma, bölge içi ticaret engellerini azaltma, uluslararası terörizm ile mücadele, alternatif enerji kaynaklarını geliştirme ve enerji verimliliğini arttırmayı amaçlamaktadır.[iv]

Vaşington toplantısında Kazakistan Dışişleri Bakanı Yerlan İdrisov, Orta Asyanın dünya devletleri için çıkarların çatıştığı değil, kesiştiği bölge olması gerektiğini ifade etmiştir. Kazakistan Dışişleri Bakanı Yerlan İdrisov toplantı sonrasında ABD Dışişleri Bakanı John Kerry ile başbaşa görüşmüştür. John Kerry ile bölgesel ve uluslararası konuları müzakere eden İdrisov sonrasında ABD Enerji Bakanı Ernest Moniz ile de görüşmüştür. Bu görüşmede, İdrisov enerji alanındaki diğer konuların yanı sıra, ABDnin enerji alanındaki kuruluşlarının EXPO 2017ye katılımları ele alınmıştır.[v]

C5+1 işbirliğinin oluşturulduğu dönemde, Rusya ve özellikle ABD-AB arasında Ukrayna ve Suriyede yaşanan çatışmalarla ilgili benimsenen politikaların örtüşmemesi sonucunda sorunlar yaşanmaktaydı. Özellikle Yeni İpek Yolu Projesinin gündemde olduğu bir dönemde yine ABDnin C5+1in ikinci toplantısını düzenlemesi ve bölgeye 15 milyon dolarlık bir fon ayırması da dikkatleri çekmiştir. Formatın oluşturulma tarihi ve geniş Avrasya bölgesindeki güncel gelişmeler göz önünde bulundurulduğunda, ABDnin Orta Asyada Rusya ve Çini dengeleyecek adımlar atmak istediği söylenebilir.

Fotoğraf: astanatimes.com

[i] "ABD Orta Asya Ülkeleri İlişkileri: John Kerry'nin Bölgeyi Ziyareti ve "C5+1" Formatı." Avrasya Araştırma Enstitüsü. 20 Kasım 2015. Web. (Erişim Tarihi: 5 Ağustos 2016), http://eurasian-research.org/tr/research/comments/international-relations/abd-%E2%80%93-orta-asya-%C3%BClkeleri-ili%C5%9Fkileri-john-kerrynin-b%C3%B6lgeyi?page=0%2C1

[ii] "ABD Orta Asya Ülkeleri İlişkileri: John Kerry'nin Bölgeyi Ziyareti ve "C5+1" Formatı." AVRASYA ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ. 20 Kasım 2015. Web. (Erişim Tarihi: 6 Ağustos2016), http://eurasian-research.org/tr/research/comments/international-relations/abd-%E2%80%93-orta-asya-%C3%BClkeleri-ili%C5%9Fkileri-john-kerrynin-b%C3%B6lgeyi

[iii] "Orta Asya, Çıkarların çatıştığı değil, Kesiştiği bölge olmalı." Kazakistan.Kz. 4 Ağustos2016. Web. (Erişim Tarihi: 5 Ağustos 2016), http://www.kazakistan.kz/orta-asya-cikarlarin-catistigi-degil-kesistigi-bolge-olmali/

[iv] "Washington C5+1 Ministerial Meeting Launches Five Projects Worth $15 Million." THE ASTANA TİMES. 5 August 2016. Web. (Erişim Tarihi: 6 Ağustos 2016), http://astanatimes.com/2016/08/washington-c51-ministerial-meeting-launches-five-projects-worth-15-million/

"New Format of Dialogue between the U.S. and Central Asian States: C5+1 Initiative. " Eurasian Research Institute. 19 Nisan 2016. Web. (Erişim Tarihi: 5 Ağustos 2016), http://eurasian-research.org/en/research/comments/economy/new-format-dialogue-between-us-and-central-asian-states-c51-initiative?page=0%2C1

[v] "Orta Asya, Çıkarların çatıştığı değil, Kesiştiği bölge olmalı." Kazakistan.Kz. 4 Ağustos2016. Web. (Erişim Tarihi: 5 Ağustos 2016), http://www.kazakistan.kz/orta-asya-cikarlarin-catistigi-degil-kesistigi-bolge-olmali/

Yazar Hakkında :

Atıfta bulunmak için: ÇETİN, Kübra. 2026. "ABD'NİN ORTA ASYA'DAKİ GİRİŞİMİ: C5+1 ." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Yorum No.2016 / 54. Ekim 13. Erişim Kasım 22, 2026. https://avim.org.tr/tr/Yorum/ABD-NIN-ORTA-ASYA-DAKI-GIRISIMI-C5-1

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE
Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax**: +90 (312) 438 50 26
@avimorgtr
https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi
E-Posta: info@avim.org.tr
http://avim.org.tr

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır